

สภาพปัจจุบันและปัญหาของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย

Current Conditions and Problems of Digital Cultural Heritage Archive in Thailand

ณัฐนันท์ จิรกีจนิमित และศาสตรา เหล่าอรรค

Nadthanon Chirakitnimit and Sastra Laoakka

คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Cultural Sciences, Maha Sarakham University

E-mail: nadthanon199@gmail.com, hugna.studio@gmail.com

(Received : March 12, 2020 Revised : June 17, 2020 Accepted : June 19, 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม จำนวน 48 เว็บไซต์ เป็นเว็บไซต์ไทย จำนวน 28 เว็บไซต์ และเว็บไซต์ต่างประเทศจำนวน 20 เว็บไซต์ ใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านคลังข้อมูลดิจิทัล จำนวน 8 ราย วิเคราะห์เนื้อหาโดยพิจารณาคุณลักษณะที่ควรมี (Recommended features) ตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ (Government website standard) ซึ่งกำหนดโดย สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) วิเคราะห์เนื้อหาคุณลักษณะที่ควรมีเปรียบเทียบกับเว็บไซต์ด้านมรดกทางวัฒนธรรมของต่างประเทศ และวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยยังขาดคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์เพื่อแสดงข้อมูลเชิงสถิติขาดคุณลักษณะมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสดงผล ด้านเครื่องมือสนับสนุน ด้านการให้บริการเฉพาะบุคคล และด้านระบบสืบค้น และเมื่อเปรียบเทียบกับคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของต่างประเทศพบว่า คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยขาดคุณลักษณะที่ควรมีมากกว่า เช่น ด้านภาษา การแชร์ข้อมูล อนิเมชัน ระบบNavigation กำหนดรูปแบบ แนะนำการใช้งาน เมนูหลัก การปฏิเสธความรับผิดชอบ ประกาศนโยบาย โดยปัญหาสำคัญของคลังข้อมูลดิจิทัลคือ ขาดความพร้อมและขาดปัจจัยเกี่ยวพันในหลาย ๆ ด้าน เช่น จุดมุ่งหมาย ขอบเขต และความชัดเจนของการพัฒนา การวางแผนการบริหารและจัดการข้อมูลที่ดี ทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากร ค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณสนับสนุน การดูแลบริหารจัดการระบบ การจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ อุปกรณ์และเทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ: คลังข้อมูลดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม ปัญหาคลังข้อมูลดิจิทัล

Abstract

The objective of this study is to study the current conditions and problems of the digital cultural heritage archive in Thailand by collecting data from 48 websites related to cultural heritage, 28 Thai websites and 20 foreign websites, by interviewing 8 experts and digital archive experts. Data is analyzed by recommended features in accordance with the government website standard and compared with the foreign website, and analyze interview content. The result found that, digital cultural heritage archive in Thailand still lacks features that should be standardized in various aspects such as web analytic the most lacking features, followed by display feature, supporting tools, personalized e-service and the search engine. When comparing with the foreign website it is found that digital cultural heritage archive of Thailand lacks more features that should be included such as language, data sharing, animation, navigation system, formatting, recommendations, menu using, disclaimers, policy announcements. The important issue of the digital archive is lack of preparedness and supporting factors such as aim, scope and clarity of development, data planning for management, skills and knowledge of personnel, expense or budget system administration, systematic data management, government promotion policy, equipment and technology and network cooperation.

Keywords: Digital archive, Cultural heritage, Digital archive problem

บทนำ

“มรดกทางวัฒนธรรม” เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มี ความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และกฎหมายประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบทวีปยุโรป และเอเชีย ได้แบ่ง ประเภทของวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritage) เช่น ภาษา ศิลปะการแสดง อย่างไรก็ตามแม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองประเภทจะมีความหลากหลายในตัวเองแต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหาทั้งสองประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาด เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด ความเชื่อและทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ (Sittirit, 2016) โดยในปัจจุบันมีการนำมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ มาจัดทำหรือพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digitization) จัดทำเป็นเว็บไซต์เป็น

คลังข้อมูลดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ช่วยส่งเสริมทางการเรียนรู้ การศึกษา หรือการอนุรักษ์สืบสาน สร้างความตระหนักถึงการมีอัตลักษณ์ มีความภาคภูมิใจ เห็นถึงคุณค่าของ วัฒนธรรมตนเอง ดังนั้นการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย รวมถึงปัญหาหรือข้อจำกัดต่าง ๆ จะช่วยให้เข้าใจและเห็นภาพปัจจุบันของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทาง วัฒนธรรมในประเทศไทยได้ชัดเจนมากขึ้น สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อวางแผนทางการพัฒนาหรือปรับปรุง คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพหรือลักษณะของ มรดกทางวัฒนธรรม บริบททางสังคม และความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีคุณภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mix method) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary research) และการการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quantitative study) โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยเพื่อวิเคราะห์ถึงความเป็นมาตรฐาน โดยอาศัยมาตรฐานที่กำหนดตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ (Government website standard) ในด้าน คุณลักษณะที่ควรมี (Recommended features) ซึ่งประกอบด้วย 8 คุณลักษณะคือ การแสดงผล (Display feature) รูปแบบการนำเสนอข้อมูล (Presentation feature) ระบบสืบค้นข้อมูล (Search engine) เครื่องมือสนับสนุนการใช้งาน (Supporting tool) เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์ (Web analytic) การให้บริการเฉพาะบุคคล (Personalized e-service) การทำให้เนื้อหาเว็บสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ได้ (Web accessibility) ส่วนล่างของเว็บไซต์ โดยการตรวจสอบถึงการมีอยู่ของคุณลักษณะ (Feature) และการทดสอบประสิทธิภาพ (Efficiency test) ในการใช้งานต่าง ๆ ว่าสามารถใช้งานได้จริงและมี ประสิทธิภาพหรือไม่ โดยศึกษาจากคลังข้อมูลดิจิทัลที่เป็นเว็บไซต์ของประเทศไทย จำนวน 28 แห่ง (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก) เช่น คลังข้อมูลวัฒนธรรมดิจิทัล คลังข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม คลังข้อมูลจังหวัดลำพูน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน คลังข้อมูลดิจิทัลเชียงใหม่ กรมส่งเสริม วัฒนธรรม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ระบบคลังข้อมูลดิจิทัลกรมศิลปากร กระทรวง วัฒนธรรม หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษกจันทบุรี สำนักศิลปากรที่ 7 เชียงใหม่ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ มรดกศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์อยุธยา สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ คลังข้อมูล พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอินทร์บุรี คลังข้อมูลงานวิจัยไทย มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คลังภูมิปัญญาดิจิทัล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบกับคลังข้อมูลดิจิทัลที่เป็นเว็บไซต์ของ ต่างประเทศ จำนวน 20 แห่ง เช่น UNESCO, BBC., The British Museum, World Monuments Fund, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, The National Archives, Ancient Origins, National Archives, Discover Greece, Visit Derry, Collector Antiquities, Artemis Gallery, Israel Antiquities Authority, Medusa Ancient Art, Archived website, Science and policy for people and nature, The Portable Antiquities Scheme Website, Indigenous knowledge

wisdom centre etc. จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ออกไปเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านคลังข้อมูลดิจิทัลถึงสภาพปัญหาของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทยที่เกิดขึ้น ผลที่ได้นำเสนอในรูปแบบของตาราง กราฟ และการบรรยาย

ผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่ควรมี (Recommended features) ของเว็บไซต์ทั้ง 28 แห่งตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ (Government website standard) ซึ่งกำหนดโดย สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) พบว่า เว็บไซต์คลังข้อมูลดิจิทัลส่วนใหญ่ยังขาดความเป็นมาตรฐานในด้านต่าง ๆ คือ ด้านเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์เพื่อแสดงข้อมูลเชิงสถิติ ขาดคุณลักษณะมากที่สุด เช่น จำนวนผู้ให้บริการ ความพึงพอใจ จำนวนรายการที่ให้บริการ ร้อยละ 46.43 รองลงมาคือ ด้านการแสดงผล ร้อยละ 42.86 (หมวดเพิ่ม/ลดขนาด ร้อยละ 71.43 และหมวดภาษา ร้อยละ 64.29) ด้านเครื่องมือสนับสนุน จำนวน 10 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 35.71 (หมวดแนะนำการใช้งาน ร้อยละ 67.86 และหมวดระบบ Navigation ร้อยละ 57.14) ด้านการให้บริการเฉพาะบุคคล จำนวน 6 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 21.43 (หมวดจัดเก็บข้อมูลการใช้งาน ร้อยละ 85.71 หมวดใช้งานครั้งล่าสุด ร้อยละ 67.86 หมวดบริการส่งข้อมูล ร้อยละ 53.57 และหมวดกำหนดรูปแบบ ร้อยละ 42.86) และด้านระบบสืบค้น จำนวน 5 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 17.86

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ของเว็บไซต์ในประเทศไทยที่ขาดคุณลักษณะที่ควรมี ตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ เวอร์ชัน 2.0 (N = 28)

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. การแสดงผล	12	42.86
1.1 ภาษา	18	64.29
1.2 เพิ่ม/ลดขนาด	20	71.43
2. รูปแบบการนำเสนอ	1	3.57
2.1 การแชร์ข้อมูล	10	35.71
2.2 เสียงและวีดิโอ	16	57.14
2.3 แผนที่	15	53.57
2.4 อนิเมชัน	24	85.71
3. ระบบสืบค้น	5	17.86
4. เครื่องมือสนับสนุน	10	35.71
4.1 ระบบ Navigation	16	57.14
4.2 แนะนำการใช้งาน	19	67.86
5. เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล	13	46.43

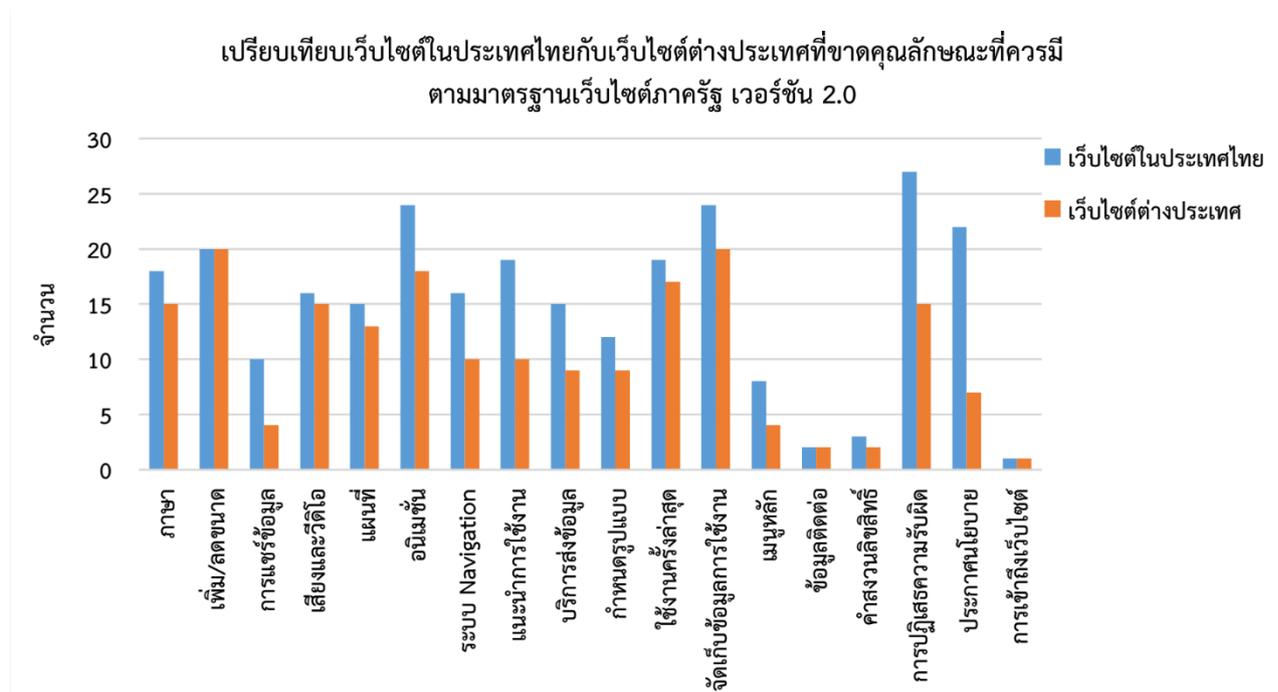
คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
6. การให้บริการเฉพาะบุคคล	6	21.43
6.1 บริการส่งข้อมูล	15	53.57
6.2 กำหนดรูปแบบ	12	42.86
6.3 ใช้งานครั้งล่าสุด	19	67.86
6.4 จัดเก็บข้อมูลการใช้งาน	24	85.71
7. การเข้าถึงเว็บไซต์	1	3.57
8. ส่วนล่างของเว็บไซต์	1	3.57
8.1 เมนูหลัก	8	28.57
8.2 ข้อมูลติดต่อ	2	7.14
8.3 คำสงวนลิขสิทธิ์	3	10.71
8.4 การปฏิเสธความรับผิดชอบ	27	96.43
8.5 ประกาศนโยบาย	22	78.57
8.6 การเข้าถึงเว็บไซต์	1	3.57

สำหรับผลการสำรวจข้อมูลเว็บไซต์ต่างประเทศเบื้องต้นจำนวน 20 เว็บไซต์ พบว่า เว็บไซต์ต่างประเทศที่ขาดคุณลักษณะที่ควรมี ตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐ เวอร์ชัน 2.0 มากที่สุด คือ ด้านเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์เพื่อแสดงข้อมูลเชิงสถิติ เช่น จำนวนผู้ให้บริการ ความพึงพอใจ จำนวนรายการที่ให้บริการ เป็นต้น โดยมีจำนวน 17 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 85.0 รองลงมาคือ ด้านการแสดงผล จำนวน 15 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 75.0 (หมวดเพิ่ม/ลดขนาด ร้อยละ 100.0 หมวดฟังก์ชันสำหรับผู้พิการ ร้อยละ 95.0 หมวดภาษา ร้อยละ 75.0) ด้านการให้บริการเฉพาะบุคคล จำนวน 8 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 40.0 (หมวดจัดเก็บข้อมูลการใช้งาน ร้อยละ 100.0 หมวดใช้งานครั้งล่าสุด ร้อยละ 85.0 หมวดบริการส่งข้อมูล และหมวดกำหนดรูปแบบ มีร้อยละเท่ากัน 45.0) ด้านเครื่องมือสนับสนุน จำนวน 3 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 15.0 (หมวดดาวโหลดแอป ร้อยละ 95.0 หมวดการสั่งซื้อ ร้อยละ 80.0 หมวดดาวโหลดไฟล์ ร้อยละ 65.0 หมวดระบบ Navigation และหมวดแนะนำการใช้งาน มีร้อยละเท่ากัน 50.0) และด้านระบบสืบค้น จำนวน 2 เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 10.0

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ของเว็บไซต์ต่างประเทศที่ขาดคุณลักษณะที่ควรมี ตามมาตรฐานเว็บไซต์
ภาครัฐ เวอร์ชัน 2.0 (N = 20)

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. การแสดงผล	15	75.0
1.1 ภาษา	15	75.0
1.2 เพิ่ม/ลดขนาด	20	100.0
1.3 ฟังก์ชันสำหรับผู้พิการ	19	95.0
2. รูปแบบการนำเสนอ	1	5.0
2.1 การแชร์ข้อมูล	4	20.0
2.2 เสียงและวิดีโอ	15	75.0
2.3 แผนที่	13	65.0
2.4 อนิเมชัน	18	90.0
2.5 360 องศา	18	90.0
3. ระบบสืบค้น	2	10.0
4. เครื่องมือสนับสนุน	3	15.0
4.1 ระบบ Navigation	10	50.0
4.2 แนะนำการใช้งาน	10	50.0
4.3 ดาวน์โหลดไฟล์	13	65.0
4.4 ดาวน์โหลดแอป	19	95.0
4.5 การสั่งซื้อ	16	80.0
5. เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล	17	85.0
6. การให้บริการเฉพาะบุคคล	8	40.0
6.1 บริการส่งข้อมูล	9	45.0
6.2 กำหนดรูปแบบ	9	45.0
6.3 ใช้งานครั้งล่าสุด	17	85.0
6.4 จัดเก็บข้อมูลการใช้งาน	20	100.0
7. การเข้าถึงเว็บไซต์	1	5.0
8. ส่วนล่างของเว็บไซต์	0	0.0
8.1 เมนูหลัก	4	20.0
8.2 ข้อมูลติดต่อ	2	10.0
8.3 คำสงวนลิขสิทธิ์	2	10.0
8.4 การปฏิเสธความรับผิดชอบ	15	75.0
8.5 ประกาศนโยบาย	7	35.0
8.6 การเข้าถึงเว็บไซต์	1	5.0

จากการสำรวจข้อมูลเปรียบเทียบเว็บไซต์ในประเทศไทยกับเว็บไซต์ต่างประเทศ พบว่า โดยส่วนใหญ่เว็บไซต์ในประเทศไทยขาดคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐมากกว่าเว็บไซต์ต่างประเทศ ถึง 16 เรื่อง เช่น ด้านภาษา การแชร์ข้อมูล อนิเมชัน ระบบ Navigation กำหนดรูปแบบ แนะนำการใช้งาน เมนูหลัก การปฏิเสธความรับผิดชอบ และประกาศนโยบาย

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนเว็บไซต์ในประเทศไทยและต่างประเทศที่ขาดคุณลักษณะที่ควรมี

(Source: Researcher, 2020)

ผลจากการเก็บข้อมูลถึงสภาพและปัญหาของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทยโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านคลังข้อมูลดิจิทัล พบว่า คลังข้อมูลดิจิทัล มีการจัดระบบสารสนเทศ คลังข้อมูล ฐานข้อมูล หรือโปรแกรมประยุกต์ที่ได้ค่อนข้างมีคุณภาพ มีระบบการทำงานที่ประสิทธิภาพ เนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เนื้อหามีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานในด้านต่าง ๆ นั้น พบว่า ยังมีคุณลักษณะที่ยังขาดไปหรือไม่สามารถใช้งานได้ทั้งด้านเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์เพื่อแสดงข้อมูลเชิงสถิติ ด้านการแสดงผล ด้านเครื่องมือสนับสนุน ด้านการให้บริการเฉพาะบุคคล และด้านระบบสืบค้น และเมื่อเปรียบเทียบกับคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของต่างประเทศพบว่า คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยขาดคุณลักษณะที่ควรมีมากกว่า ลักษณะดังกล่าวเนื่องเพราะการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยยังขาดความพร้อมและขาดปัจจัยเกื้อหนุนในหลาย ๆ ด้าน เรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยดังนี้ จุดมุ่งหมาย ขอบเขต และความชัดเจนของการพัฒนา การวางแผนการบริหารและจัดการข้อมูลที่ดี ทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากร ค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณสนับสนุน การดูแลบริหารจัดการระบบ การจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ อุปกรณ์และเทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือ

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาที่พบว่า คลังข้อมูลดิจิทัลฯ มีการจัดระบบสารสนเทศ คลังข้อมูล ฐานข้อมูล หรือโปรแกรมประยุกต์ที่ค่อนข้างมีคุณภาพ มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างมาก ลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Pongpakeesiri, Chumkin & Pongpakeesiri (2016) Rahupa (2011) Anapanuras (2012) Buachthaisong (2017) Chatuporn (2014) Chunlaporn (2016) Ploywattanawong (2016) Juychum & Mettarikanon (2017) Montr et al. (2017) และ Buachthaisong (2014) ที่ต่างก็ได้พัฒนาระบบสารสนเทศ คลังข้อมูล ฐานข้อมูล หรือโปรแกรมประยุกต์ที่มีคุณภาพ มีการทำงาน มีประสิทธิภาพ มีประโยชน์ หรือมีความเหมาะสมต่อเนื้อหาและการใช้งาน ในระดับมาก หรือระดับดี ถึงระดับมากที่สุดหรือดีมาก และผู้ใช้งานมีความคิดเห็น หรือความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงสภาพและปัญหาของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทยที่พบว่าขาดคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการเยี่ยมชมเว็บไซต์เพื่อแสดงข้อมูลเชิงสถิติ ด้านการแสดงผล ด้านเครื่องมือสนับสนุน ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (Digital Government Development Agency, 2019) ที่กำหนดมาตรฐานเว็บไซต์ภาครัฐในด้านคุณลักษณะที่ควรมี (Recommended features) เช่น รูปแบบการนำเสนอข้อมูล (Presentation feature) ระบบสืบค้นข้อมูล (Search engine) การทำให้เนื้อหาเว็บสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Web accessibility) ฯลฯ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของต่างประเทศพบว่า คลังข้อมูลฯ ของประเทศไทยขาดคุณลักษณะที่ควรมีมากกว่า ลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในการใช้งานต่าง ๆ เช่น สืบค้นข้อมูลได้ยาก ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ รูปแบบการนำเสนอไม่หลากหลาย ขาดความน่าสนใจ ไม่ทราบจำนวนผู้เข้าชมหรือใช้ประโยชน์ ติดต่อนหน่วยงานหรือผู้ให้บริการไม่ได้ และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพประสิทธิผล รวมถึงประโยชน์จากการใช้งานคลังข้อมูลฯ ซึ่งสภาพที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่พร้อมและขาดปัจจัยเกื้อหนุนในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความชัดเจนของการพัฒนา การวางแผนการบริหารและจัดการข้อมูลที่ดี ทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากร ค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณสนับสนุน การดูแลบริหารจัดการระบบ การจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ อุปกรณ์และเทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือ โดยผลจากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ควรมี (Recommended Feature) ซึ่งคุณลักษณะ (Feature) เหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลทั้งสิ้น สอดคล้องกับ Pruulmann-Vengerfeld & Aljas (2011) ที่กล่าวว่าการแปลงเป็นดิจิทัล (Digitization) จะช่วยทั้งในด้านการอนุรักษ์ (Preservation) ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก (Opening access) และการช่วยกระตุ้นให้ผู้สนใจสามารถมีส่วนร่วมหรือมีกิจกรรมร่วมกับมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น โดยพิพิธภัณฑ์ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงรายการ (Cataloguing) หรือรายละเอียดข้อมูล (Metadata) เพื่อนำเสนอแก่ผู้ชมให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับ Steiner & Koch (2015) ที่กล่าวว่าการจัดการเนื้อหาและการควบคุมคุณภาพที่ดีในการดำเนินงานคือ การต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดเป้าหมายและขอบเขตงาน การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมชัดเจน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยยังขาดคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานในด้านต่าง ๆ และเมื่อเปรียบเทียบกับคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของต่างประเทศพบว่า คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยขาดคุณลักษณะที่ควรมีมากกว่า โดยปัญหาสำคัญของคลังข้อมูลดิจิทัลคือ ขาดความพร้อมและขาดปัจจัยเกื้อหนุนในหลาย ๆ ด้าน เช่น จุดมุ่งหมาย ขอบเขต และความชัดเจนของการพัฒนา การวางแผนการบริหารและจัดการข้อมูลที่ดี ทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากร ค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณสนับสนุน การดูแลบริหารจัดการระบบ การจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ อุปกรณ์และเทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือ ดังนั้นควรมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน หรือภาคประชาสังคมในการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยให้มีคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานในด้านต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการในการใช้งานจากสังคม

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

ความรู้สำคัญได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่ดำเนินการในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะที่ควรมีตามมาตรฐานในหลายด้าน แสดงให้เห็นถึงทักษะกระบวนการคิด การดำเนินงาน และระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีต่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่ยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับความต้องการ การใช้งานยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการกำกับดูแลที่เหมาะสม ขาดข้อมูลที่จำเป็นและสำคัญ ไม่สนองต่อจุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ของการดำเนินงาน ทำให้ขาดความมีประสิทธิภาพต่อการใช้งานหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านนโยบาย ด้านการปฏิบัติดำเนินงาน ด้านการดูแลและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อการใช้งานโดยรวม และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลกระทบสำคัญต่อสังคม ชุมชน หรือท้องถิ่นเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นหน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงควรเร่งดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อจัดการกับลักษณะที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในปัจจุบัน

References

- Anapanurasa, S. (2012). The design and development of ceramic database from Pong Takob archaeological site, Amphoe Wang Muang, Changwat Saraburi. *Damrong Journal of The Faculty of Archaeology Silpakorn University*, 11(2), 110-126. (In Thai)
- Buachthaisong, S. (2014). *Development of digital achieves database system of Rambhaibarni Rajabhat University*. (Master of Arts Program, Burapha University). (In Thai)
- Buachthaisong, S. (2017). Cultural and local wisdom digital database of Sisaket. *RSU Library Journal*, 23(2), 99-115. (In Thai)
- Chatuporn, U. (2014). The research to relevant factors for the expanding an experience of museum visitors from an application with social media. *Thai Journal of Science and Technology*, 23(2), 333-348. (In Thai)
- Chunlapoon, P. (2016). Developing a database of local wisdom learning resources for student learning in the Border Patrol Police Schools in Border Patrol Police-Subdivision 24, Udon Thani Province. *Journal of the Thai Library Association*, 9(2), 70-86. (In Thai)
- Digital Government Development Agency (Public Organization). (2019). *Government website standard version 2.0*. Bangkok: Digital Government Development Agency (Public Organization). (In Thai)
- Juychum, D., & Mettarikanon, D. (2017). Database development on the wisdom, arts and cultures in the three Southern border provinces. *Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 11(1), 1-3. (In Thai)
- Montri, W., Klinhnu, J., Chaikumwang, S., & Fongmanee, S. (2017). The development of database on mobile devices about local wisdoms, cultures and traditions in Nanglea sub-district, Mueang, Chiang Rai. *Research Journal Kasalongkham*, 11(special), 35-48. (In Thai)
- Ploywattanawong, L. (2016). *The wisdom cultural heritage information systems of Suphan Buri*. Phanakornsriayuttaya: Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi. (In Thai)

- Poungpakeesiri, P., Chumkin, S., & Poungpakeesiri, N. (2016). The Development of folk wisdom information system, Nanokkok Sub-district, Lablae District, Uttaradit Province. *Documents of Academic Conference “The 1st Rajabhat Nakorn Sawan Research Conference”*. 22-23 August 2016. Nakorn Sawan, Rajabhat Nakorn Sawan University, 2559, 277-290.
- Pruulmann-Vengerfeld, P., & Aljas, A. (2011). Digital cultural heritage—challenging museums, archives and users. *Journal of Ethnology and Folkloristics*, 3(1), 109-127.
- Rahupa, M. (2011). *The development of website and database on antique: A case of Ban Chiang National Museum*. (Master of Arts Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University). (In Thai)
- Sittirit, S. (2016). Tangible and intangible: Similarities among the diversities of the cultural heritage. *Journal of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University*, 8(2), 141-160. (In Thai)
- Steiner, E., & Koch, C. (2015). A Digital Archive of Cultural Heritage Objects: Standardized Metadata and Annotation Categories. *New Review of Information Networking*, 20(1-2), 255-260. DOI: 10.1080/13614576.2015.1112171.